MINIATURENMUSEUM

Vijf volledig ingerichte etages, waaronder een *art-deco*huiskamer, keuken en een zeldzaam moderne badkamer.

Tragiek van Joods

Miniaturenmuseum Breda ontdekt het poppenhuis van de *Alkmaarse Anne Frank* na drie jaar in zijn collectie. En Alkmaar treurt.

door
Leo Nierse
leo.nierse@bndestem.nl

Ruim drie jaar stond een tachtig jaar oud poppenhuis in de collectie van het Miniaturenmuseum in Breda, toen de directie onlangs een bijzondere ontdekking deed. Het prachtige stuk ouderwets handwerk, dat een Arnhemse bezoekster in februari 2008 in het Poortgebouw van het Begijnhof achterliet, is de drager van een tragische oorlogsgeschiedenis.
Het poppenhuis heeft toebehoord aan Marjan Drukker, een Joods meisje uit Alkmaar dat in 1944 in Auschwitz is vergast. Haar lotgevallen komen sterk overeen met die van Anne Frank. De meisjes waren even oud. Was er een dagboek van haar bewaard gebleven, dan zou Marjan Drukker (1929-1944) nu bekend kunnen staan als de Anne Frank van Alkmaar.
Want - ook door toeval - is in Alkmaar over haar en haar familie vrij veel bekend. Behalve dan dat het meisje een poppenhuis bezat dat in Breda als het hare kon worden thuisgebracht.
Bij het Alkmaarse streekarchief sloeg de ontdekking vorige week in als een bom. Hoofdarchivaris Paul Post zal het nieuws komende week in zijn regio bekendmaken. Al betreurt hij dat hij het zo ver van huis opgedoken poppenhuis niet (meteen) kan tonen. Want het Bredase museumpje houdt het kleinood met zijn bijzondere historie in eigendom. Wel is het bereid het poppenhuis aan Alkmaar in bruikleen te geven. Dat zal in elk geval na mei volgend jaar zijn. Breda is immers de stad waar op 5 mei Nationale Bevrijdingsdag begint. Volgens museumdirectrice Barbara Putters kan het poppenhuis een rol gaan spelen in de feestelijkheden van die dag.

Balletje rolde helemaal naar

De Joodse familie Drukker en haar tragisch einde zijn onder Alkmaarse historici tamelijk bekend. Bij toeval doken in de loop der jaren veel kleine eigendommen van hen op. Foto's, voorwerpen en ook twee schriftjes. Vader Drukker had daarin, kort voor hun arrestatie in mei '44, de pijnlijke oorlogservaringen van zijn kleine gezin genoteerd. Enkele (plaatselijke) publicaties zijn aan de familie gewijd en op de website van het Regionaal Archief Alkmaar staat een transcriptie van de schriftjes. Met zijn persoonlijke toon en details geeft Drukkers relaas een indringend beeld van de angsten, vernederingen en verschrikkingen tijdens de Jodenvervolging in Nederland. In weerwil van zijn onbeholpen schrijfstijl, ontstijgt de koopman in jutezakken het particuliere leed van hemzelf (1895), zijn vrouw Juliette Cohen (1890) en dochtertje Marjan (1929). De ouders - beiden actieve leden van de toenmalige orthodox-joodse gemeenschap van Alkmaar - hadden lang moeten wachten op hun enige kind, dat ze als de kroon op hun huwelijk beschouwden. Het gezin bewoonde een grachtenpand, was gelukkig en leefde in redelijke welstand. Al voor Marjans tweede verjaardag op 18 november 1931 liet Abraham een schitterend poppenhuis maken. Amsterdammer Henk Meijer (1899-1980), de man van hun vroegere dienstmeisje, vervaardigde een schaalmodel van een Amsterdams grachtenhuis met vijf etages dat hij samen met zijn vrouw van een eigentijdse mini-inventaris voorzag. Alles handwerk, Amsterdamse stijl. In het huiskamertje stond zelfs de negen-

1931

is het jaar waarin 't poppenhuis gemaakt is. 18 november werd Marjan Drukker (foto) 2 jaar.

poppenhuis

Speelgoed wordt museumstuk, met een dramatisch verhaal. Boven de voorgevel van het 80 jaar oude poppenhuis, met directrice Barbara Putters van het Miniaturenmuseum Breda. Foto links: de huiskamer op de derde etage, met op de dressoir (rechts) de negenarmige *Chanoekalamp*.

foto's **Raman Mangold**/het fotoburo

Alkmaar en 80 jaar terug de tijd in

armige *Chanoekalamp* op het dressoir. Het cadeautje moet een lieve duit gekost hebben.

Hoe lang het meisje er mee gespeeld heeft is onbekend, maar waarschijnlijk heeft de intussen van haar kapitaal beroofde familie het in maart '42 zolang bij de maker in bewaring gegeven. De hele Joodse populatie van Alkmaar werd gedwongen naar Amsterdam te verhuizen. De Drukkers waren toen al zo wanhopig, dat zij zich in het grachtenwater voor hun huis wilden verdrinken, (bleek pas in 1995). Vrienden weerhielden hen ervan, maar het was uitstel van letterlijke executie. Na een ruim tweejarige zwerftocht vol ontreddering langs tal van onderduikadressen werd het echtpaar met hun - veelbelovende - oogappeltje opgepakt. In oktober '44 vonden ze hun voortijdige einde, niet in het water van Alkmaar, maar in het gas van Auschwitz. Marjan was net geen 15 jaar.

Toen Henk Meijer na de oorlog duidelijk werd dat de familie niet zou terugkeren, schonk hij Marjans poppenhuis aan haar Hilversumse nichtje Jetty. Zij gaf het hem terug bij haar emigratie naar Amerika. In 1953 bracht Meijer het poppenhuis na een opknapbeurt voor de laatste maal weg: als sinterklaascadeau voor zijn eigen nichtje, Ingrid Ehlert.

De Arnhemse hield het pronkstuk in ere; lange jaren sierde het haar huiskamer. Totdat zij in februari 2008 bij toeval op de poppenhuiscollectie in het Begijnhof stuitte. „Dit is een warme plaats voor mijn poppenhuis", besloot de vrouw. Een week later bood Ingrid Ehlert haar kleinood om niet aan het Miniatuurmuseum aan.

Drieënhalf jaar kon de museumdirectie niet vermoeden wat zij wérkelijk in huis had. Tot een stagiaire onlangs navraag ging doen - en het balletje steeds verder rolde. Naar de Kop van Noord-Holland. En tachtig jaar terug de tijd in.

In Alkmaar wordt sinds een week in kleine kring stilletjes getreurd. Volgende maand wordt daar de herbouwde synagoge in gebruik genomen. De stad had dan graag dat nog onbekende poppenhuis getoond. En het hartverscheurende verhaal erachter verteld.

www.archiefalkmaar.nl/themas